

הידוש של מקרא

פרשת אחרי

והתודה עליו ונתן אתם על ראש השעיר, דממילא למאי צריך שוב לומר שהשעיר עצמו יהא נושא עליו כל אלו.

ובפרט קשה מה שייך כאן לשון ונשא כלל, והיינו דנושא זה עליו כל אלו, וכי דבר שיש בו אחיזה הוא שכתוב בו ונשא עליו, והיה צריך הכתוב לומר ולקח עמו כל עוונותיהם אל ארץ גזרה, דבכך היה המשמעות שהוא מבטל בהליכתו אל ארץ גזרה כל עוונותם, אבל עכשיו דכתיב ונשא עליו משמע דהוא לוקחו עמו וכפי שאמרו לעיל ונתן אותם, ולמאי נכתב כן.

עוד קשה מהו דחזר הכתוב לומר ושלח את השעיר במדבר, הרי כבר אמר הכתוב ושלח ביד איש עתי המדברה, ובפרט קשה דכאן איירי הכתוב שהוא השעיר נושא עליו העוונות, והיינו שלא רק שהוא הולך לבדו אלא שגם הוא נושא עמו, ואילו המשך הכתוב כתיב שאף את עצמו אינו לוקח השעיר לבדו אלא שצריך שילוח במדבר.

ואולי יש לומר דהיודי שנכתב כאן והתודה עליו לא איירי שמתודה אהרן ממש כל עוונותיהם, דהרי באמת הוא אינו יודע מה הם עוונותיהם, וכ"ש שלא את כל עוונותיהם, אלא דאהרן מתודה ואומר בתיבות הללו 'את כל עוונות בני ישראל ואת כל פשעיהם', דהיינו שבמקום להתודות העוונות ממש אומרם בכלליות

וסמך אהרן את שתי ידו על ראש השעיר החי והתודה עליו את כל עונת בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל הטאתם ונתן אתם על ראש השעיר ושלח ביד איש עתי המדברה: ונשא השעיר עליו את כל עונתם אל ארץ גזרה ושלח את השעיר במדבר (טז, כא כב). בפסוקים אלו צריך ביאור בכמה עניינים, בתחילה יש לבאר איך התודה אהרן על ראש השעיר כל עוונותיהם של ישראל, וכי מנין לו לאהרן עוונותיהם, וכ"ש מנין לו כל עוונותיהם, וממילא איך יתודה עליו כל אלו.

עוד צריך ביאור למאי חזר הכתוב אחר שאמר את כל עוונות בני ישראל, ואת כל פשעיהם לכל הטאתם, דלמאי נכתב את כל פשעיהם ולמאי נכתב לכל הטאתם, הרי במה שאמר את כל עוונות הכליל בכך הכל. וגם מהו הלשון שנקט הכתוב 'לכל' הטאתם, והיה לו לומר ואת כל הטאתם.

עוד צריך ביאור מהו דאמר הכתוב ונתן אותם על ראש השעיר, הרי ברור הוא, דהרי כבר קודם כתיב והתודה עליו דהיינו שנותן עליו כל אלו, ולמאי כתיב שוב ונתן אותם. עוד קשה למה כתיב ושלח ביד איש עתי, ולא כתיב ושלחו דהיינו אותו, דהרי מה דכתיב ושלח לא כתיב בו את מי שלח.

ועוד קשה מהו דאמר הכתוב ונשא השעיר עליו את כל עונותם, הרי כבר אמרנו לעיל

חידושו

אחרי

של מקרא

משום שאינו יודע טיבם, וזהו דממשיך הכתוב לכל הטאתם, והיינו דבזה אומר עליו כל הטאתם ומשום דבאמת אינו יודע כל הטאתם, והיינו דאין לכל הטאתם המשך לשון מיני עוונותיהם, אלא ביאור כוונת הכתוב קודם לו, דממילא ניהא נקיטת לשון זה לכל הטאתם.

ואח"כ ממשיך הכתוב ואומר דבכך נתן אתם על ראש השעיר בלא וידוי ממש אלא באופן הנ"ל שאומר בכלליות, וכל זה ושלה ביד איש עתי המדברה, דהיינו השעיר והעוונות עמו, ולכך כתיב ושילח ולא ושלחו לומר שבכך שולח גם העוונות ולא רק השעיר עצמו.

ואחר כל זה ממשיך הפסוק הבא ומבאר הדבר, שהשעיר הוא הלוקח עמו כל עוונות בני ישראל, דמחשיב הקב"ה כאילו התוודו עליו כל עוונות בני ישראל ממש, וזהו דכתיב ונשא עליו השעיר את כל עוונותם אל ארץ גזרה, ורק אחר שכתוב כן אמר הכתוב ושלה את השעיר במדבר היינו השעיר עצמו, ולא כפי שנכתב למעלה ושלה סתם, דכאן כבר איירי בשעיר עצמו שנשלח אחר שהוא נחשב כנשא העוונות אפי' בלא וידוי ממש.

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל הטאתיכם לפני ה' תטהרו: שבת שבתון היא לכם ועניתם את נפשותיכם חקת עולם (טז, ל לא). עיין רש"י הק' דביאר דאין מכפר אלא יום, וכן אמרו כבר בחז"ל דעיצומו של יום מכפר.

אבל באמת צריך ביאור דהרי כאן כתיב כי 'ביום' הזה יכפר עליכם, משמע דבאותו יום יכפר עליהם הכהן, ולא שהיום עצמו יכפר, וכפי שגם ביאר להדיא באבן עזרא

דיכפר עליכם היינו הכהן, וממילא איך אפשר לכאר דהיום עצמו יכפר, הרי א"כ היה צריך הכתוב לומר כי 'היום הזה יכפר עליכם.

וצריך לומר דמשמעות הכתוב 'ביום הזה' אפשר לפרשו גם באופן אחר, וכך ביאורו, כי על ידי אותו היום יכפר הקב"ה עליכם מכל הטאתיכם, ולא רק כפשוטו באותו היום היינו הזמן, אלא שעל ידיו יכפר, והיינו בכוח עיצומו של יום, ואין זה סותר גם לפשטיה דקרא דמיירי על הכהן וכדפירש באבן עזרא, דהפסוק יכול לידרש לכמה אופנים, וללמד כמה דברים.

רק דצריך ביאור האיך באמת מכפר עיצומו של יום, דמה כוחו.

ואולי יש לומר דזהו דממשיך הכתוב כאן ואומר שבת שבתון היא לכם ועניתם את נפשותיכם, דבמה שנתקדש אותו היום כל כך עד שהוא קדוש יותר משבת והרי הוא שבת שבתון, ומכל מקום באותו היום ועניתם את נפשותיכם ולא תענגוהו ככל שבת, ממילא בכוח זה מתעוררים רחמי הקב"ה עלינו ורואה כוונת ליבנו לשוב אליו במה שאנו מענים נפשותינו, ומיד מכפר עלינו כל הטאתינו לטהרנו.

ולפי זה יבואר גם מה שהקשינו במקום אחר למאי כלל בעינן פסוק זה, הרי כל הפסוק אין בו חידוש חוץ מכך שקראו הכתוב שבת שבתון, שהרי למעלה כתוב כבר תענו את נפשותיכם, וגם כתוב למעלה דהיא חקת עולם, וא"כ למה לא כתב הכתוב לעיל בפסוק כמ' כך, והיתה לכם שבת שבתון לחקת עולם בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשותיכם וכל מלאכה לא תעשו וכו', הרי בכך כבר היה

חידושו

אחרי

של מקרא

כתוב הכל, ולמאי נכתב שוב פסוק זה של שבת שבתון בייחוד.

אלא דלדברינו עכשיו ניהא, דלכך נכתב כאן שוב לומר האיך יום הזה יכפר עליכם ובכוח מה וכפי שביארנו.

ועיין למעלה ששם תירצנו הקושיא הנ"ל למה נכתב הפסוק בייחוד באופן אחר, דיש לומר דלכך כתוב שוב פסוק זה, והוא נכתב דווקא אחר הפסוק של כי ביום הזה יכפר עליכם, דבא הכתוב לומר שגם אחר שיהא היום הזה שיכפר עליכם לטהר אתכם וכו', והיינו אפי' אחר שלעתיד לבא יבוא אליהו וכבר יהא יום הדין הגדול והנורא שביום הזה יכפר עליכם, והיה הו"א שאחר כל זאת כבר לא יצטרכו עוד להתענות ביום הכיפורים, והיינו שלעתיד יתבטל יום זה כשאר מועדות, ע"ז בא הכתוב ואומר שבת שבתון היא לכם ועניתם את נפשתיכם חקת עולם, ואפי' לעתיד לבוא.

והיינו שאפי' שלעיל כבר כתיב שהיא חקת עולם, מ"מ הו"א חקת עולם אבל אין עתיד לבוא בכלל, ע"ז חזר הכתוב והדגיש דאינו כן אלא חקת עולם ממש היא, וזה משום שהיא שבת שבתון שאין למעלה ממנה וכפי שביאר באבן עזרא.

ולפי תירוץ זה יש גם לתרץ הקושיא כאן שהקשינו האיך אפשר לבאר כי ביום הזה היינו על עיצומו של יום והרי ביום הזה משמע בזמן הזה ולא על ידיו, דלפי הנ"ל ניהא דבאמת לא איירי כאן רק על יום הכיפורים וכפשטיה דקרא, אלא על העתיד לבוא שיבוא היום הגדול והנורא, דממילא לכך נכתב בלשון ביום הזה ולא היום הזה, שיהא הלשון שייך גם על אותו

היום שיבוא שבו יהא יום הדין הגדול ונורא, ואם היה כתיב היום הזה לא היה משמע דמייירי גם על אותו יום דין שלעתידי.

איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה וגו' ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה' לפני משכן ה' דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת האיש ההוא מקרב עמו (יז, ג ד).
בפסוקים אלו יש כמה דברים שצריכים ביאור, בתחילה צריך ביאור למה כפל הכתוב איש איש, וכפי שכבר הקשה באור החיים הק'. עוד צריך ביאור למאי כפל הכתוב שור או כשב או עז, דלמה לא די למיכתב חד מינייהו.

עוד צריך ביאור מה דכתיב להקריב קרבן ה' לפני משכן ה', דלמה לא די לכתוב להקריבו קרבן לפני משכן ה', וממילא נדע דאיירי בקרבן ה', ותרי ה' למה ליה למיכתב.

עוד צריך ביאור מה דכתיב דם יחשב לאיש ההוא, וביאר רש"י הק' דיחשב לו כשופך דם האדם, דמה ענין דם האדם לאותו קרבן.

ועיין בספורנו דביאר דדם יחשב היינו שהוא כמו שהיה קודם המבול שלא הותר להם להרוג בעלי חיים לאכלם, דממילא זהו דאמר רש"י שיחשב כשופך דם האדם, דגם על בעלי חיים יהא חייב כמו על האדם כמו שהיה קודם המבול.

רק דצריך ביאור מה ענין החיוב כמו קודם דור המבול לכאן שלא שחטו לפני משכן ה'. ואולי יש לומר דהיות והוקדש אותו בעל חי להקדש ממילא כבר לא הותר להורגו

חידושו

בשביל לאוכלו בסתם, וחזר עליו האיסור כמו קודם דור המבול שלא הותרו להורגם לצורך אכילתם, דממילא כשהורגו בסתם חייב עליו כמו השופך דם האדם.

רק דעדיין צריך ביאור מהיכן נלמד דבר זה שיהא חייב עליו כמו על השופך דם האדם. ועיין בבעל הטורים דביאר דהיה קשה לרש"י דמה חידוש איכא במה דכתיב דם יחשב הרי דבר ברור הוא דדם זה יחשב לו כששפכו בשחיטה שלא כדינו, ומה חידוש כאן הכתוב, אלא לכך יש לפרשו כאילו כתיב דם אדם יחשב לאיש ההוא.

רק דעדיין קשה האיך נכנס כאן דם האדם הרי לא כתיב כן בקרא. ואולי יש לומר דלכך כתיב בתחילה איש איש מבית ישראל כי ישחט ללמד על המשך דקרא, וכאילו כתיב איש כי ישחט איש מבית ישראל, וסרם

אחרי

של מקרא

המקרא ודרשהו, וממילא לכך ונכרת האיש מעמו כיון שדם אדם יחשב לו.

ולכך חזר הכתוב לומר שור או כשב או עז, לומר דבכל אלו יחשב כדם האדם ואין חילוק ביניהם לומר דזה דומה יותר לאדם וכדומה.

ומה דכתיב להקריב קרבן ה' לפני משכן ה', בזה בא הכתוב לומר דזהו הטעם שנחשב כשופך דם האדם כיון שהוא קרבן ה' ולא הקריבו לפני משכן ה', דממילא לכך נופל עליו האיסור כמו קודם המבול שנאסר להם להורגו לצורך אכילתו.

יוצא לאור ע"י הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו, מחבר גליון 'דפירשנו' על הדף היומי, קרית קרעטשניף רחובות.

להנצחות ולרשימת תפוצה וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות למס' פאלפון 0533132203 או למייל sh0533132203@gmail.com